Jungtinis Jungtinių Valstijų ir Baltijos šalių pareiškimas po 2026 m. Baltijos šalių ir JAV (3+1) energetikos dialogo
2026 m. lapkričio 19 d.

2026 m. lapkričio 19 d. trijų Baltijos šalių – Estijos, Latvijos ir Lietuvos – energetikos ministerijų atstovai bei Jungtinių Valstijų energetikos sekretorius susitiko šeštajame „3+1“ energetikos dialogo susitikime, vykusiame Varšuvoje (Lenkijoje) Transatlantinės energetikos bendradarbiavimo partnerystės (P-TEC) ministrų susitikimo kuluaruose. Estijos energetikos ir mineralinių išteklių viceministras Jaanus Uiga, Latvijos klimato ir energetikos valstybės sekretorė Līga Kurevska, Lietuvos energetikos ministras Lukas Savickas ir JAV energetikos sekretorius Chris Wright patvirtino bendrą įsipareigojimą stiprinti strateginę partnerystę energetikos srityje: užtikrinti prieigą prie įperkamos ir patikimos energijos, didinti kritinės energetikos infrastruktūros saugumą bei atsparumą, plėsti JAV suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) importą siekiant toliau diversifikuoti energijos tiekimą Europai ir skatinti inovatyvių civilinės paskirties branduolinių technologijų diegimą.

Atstovai ir sekretorius įvertino ilgalaikį bei sėkmingą JAV, Estijos, Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimą energetikos srityje, įskaitant JAV teiktą techninę pagalbą, prisidėjusią prie istorinio Baltijos šalių elektros tinklų atsiejimo nuo rusijos ir vėlesnio jų sinchronizavimo su Centrinės Europos tinklais 2025 m. vasario mėnesį. Remdamiesi šiuo svarbiu pasiekimu, jie nusprendė tęsti techninį bendradarbiavimą, siekiant stiprinti energetinį saugumą, tinklų atsparumą ir sistemos patikimumą.

Atstovai ir sekretorius aptarė nuolatines fizines bei kibernetines grėsmes Baltijos šalių energetikos sistemai, įskaitant rizikas, kylančias povandeninei ir antžeminei elektros tinklų infrastruktūrai, gamtinių dujų bei skystojo kuro tiekimui ir energijos skirstymui. Pripažindami kritinės energetikos infrastruktūros saugumą bendru strateginiu prioritetu, jie pabrėžė tęstinio bendradarbiavimo svarbą stiprinant infrastruktūros apsaugą, pasirengimą ir atsparumą galimiems sutrikimams.

Atstovai ir sekretorius pabrėžė, kad galimybė naudotis įperkama, patikima ir saugia elektros energija yra būtina ekonominiam konkurencingumui, pramonės augimui ir nacionaliniam saugumui. Jie akcentavo skaidrių ir sąžiningų elektros energijos rinkų svarbą mažinant sąnaudas, skatinant investicijas ir remiant efektyvią elektros energijos gamybą, taip pat stipresnių regioninių elektros energijos jungčių vaidmenį didinant tinklo patikimumą, energetinį saugumą ir rinkų integraciją. Be to, jie pabrėžė, kaip svarbu vengti pirmalaikio patikimų gamybos pajėgumų eksploatacijos nutraukimo tais atvejais, kai tai galėtų pakenkti tinklo patikimumui, padidinti elektros energijos kainas ar kelti grėsmę energetiniam saugumui.

Atstovai ir sekretorius aptarė Europos veiksmus bei strategijas, skirtas sumažinti energetinę priklausomybę 2027 metais. Jungtinės Valstijos išreiškė pasirengimą didinti SGD tiekimą į Baltijos regioną, o Baltijos šalys tęsia pastangas didinti SGD importo pajėgumus ir diversifikuoti regiono energijos tiekimą.

Inovatyvių civilinės paskirties branduolinių technologijų, įskaitant mažuosius modulinius reaktorius, vertinimas bei galimybių jas diegti nagrinėjimas išlieka šių keturių šalių bendradarbiavimo sritimis. Tokios technologijos galėtų prisidėti prie patikimos elektros energijos gamybos, padidinti Baltijos šalių elektros tinklų atsparumą ir sustiprinti ilgalaikį energetinį saugumą. Atstovai ir sekretorius pripažino galimą Jungtinių Valstijų civilinės paskirties branduolinių technologijų vaidmenį Baltijos regione ir sutarė tęsti bendradarbiavimą technologijų, branduolinės saugos, reguliavimo sistemų, dalijimosi žiniomis bei galimo ekonominio pagrįstumo vertinimo srityse, atsižvelgiant į nacionalinius sprendimų priėmimo procesus ir kiekvienos šalies energetikos sistemos poreikius.

Atstovai ir sekretorius pabrėžė savo šalių nuolatinę paramą Ukrainai ir jos žmonėms. Tai, kad Jungtinės Valstijos priėmė Lindsey O. Graham įstatymą dėl sankcijų rusijai ir Iranui (2026 m.), o Europos Sąjunga patvirtino 90 mlrd. eurų paramos paskolų paketą Ukrainai, yra svarbus indėlis siekiant priartinti teisingą ir ilgalaikę taiką Ukrainoje.

Baltijos šalys ir Jungtinės Valstijos vertina Baltijos šalių ir JAV energetikos dialogą (formatu „3+1“), padedantį įgyvendinti bendrus energetinio saugumo prioritetus ir plėtoti į ateitį orientuotą transatlantinį bendradarbiavimą. Žvelgdamos į ateitį, šalys dar kartą patvirtino savo įsipareigojimą stipriai transatlantinei partnerystei, grindžiamai pasitikėjimu, abipusiais interesais ir bendra saugios, atsparios bei klestinčios ateities vizija. Tęsdamos bendradarbiavimą šiuo energetikos dialogo formatu, Estija, Latvija, Lietuva ir Jungtinės Valstijos siekia stiprinti energetinį saugumą, skatinti inovacijas ir gilinti strateginę partnerystę energetikos srityje, taip prisidėdamos prie saugesnės, atsparesnės ir klestinčios ateities kūrimo.